

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av prover från Stora Hultersta 2:1, "gamla stuga", Tuna socken, Nyköping

Linderson, Hans

2015

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2015). *Dendrokronologisk analys av prover från Stora Hultersta 2:1, "gamla stuga", Tuna socken, Nyköping*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2015:52). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

11 september 2015

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2015:52
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV PROVER FRÅN STORA
HULTERSKA 2:1, "GAMLA STUGA", TUNA SOCKEN, NYKÖPING

Uppdragsgivare: Inger Hulterstam, Blästadsgatan 45, 589 23 Linköping

Område: Nyköping **Prov nr:** 72618-72623

Antal prov: 6 **Dendrokronologiskt objekt:** Övre stugan prov 1, 2, 3 & 6 nedre stugan prov 4 & 5

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr : Vägg ås anges	Trädslag	Antal år (antal radier om annat än 1)	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Trädets egenålder, uppskattning ± 10 år
72618	1	Tall	55	Sp 36, W	1761	V 1761/62	70
72619	2	Tall	56	Sp 34 W	1761	V 1761/62	70
72620	3 ås	Tall	73	Sp 48 B	1771	V 1771/72	90
72621	4	Tall	46	Sp 34 W	(1761)	(V 1761/62)	60
72622	5 ås	Tall	79	Sp 39 W	1771	V 1771/72	95
72623	6	Tall	49;2	Sp 34, W	1761	V 1761/62	65

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter.

Kommentarer till resultatet:

Väggvirket prov 1, 2, 4 & 6

Virket är avverkat **vinterhalvåret 1761/62**. Alla prov utom prov 4 är tagna i övre stugan. Prov 4 är det enda provet som är taget i väggvirket i nedre stugan. Denna innerhåller endast 46 årsringar därtill är korrelationen och den dendrokronologiska anpassningen till de övriga proven och jämförande kronologier inte helt stark. Min bedömning är att den får samma datering som det övriga väggvirket men faktum kvarstår att den uppnår inte de kriterier vi ställer på en säker datering.

Mittrygg-åsen i båda stugorna prov 3 & 5

Virket är avverkat **vinterhalvåret 1771/72**. Båda proven korrelerar väl med varandra och med prov 2 tydande på att de är hämtade från en gemensam skog. Prov 2 är avverkat tio år tidigare.

Proveniensen för alla eller nästan alla undersökta stockar är **lokal eller tämligen lokal**. De små kronologier från enskilda byggnader som korrelerar bäst till detta virke är Brunsta gård i Nyköping och gamlegården i Kleva, Gnesta. Dessa småkronologier kan vara skapade från virke som har transporterats, informationen avser inte den direkta geografiska anknytningen utan objektens dendrokronologiska samhörighet, dess virke bör ha samma eller närliggande källort.

Diskussion

Det är en märklig skillnad i avverkningstid mellan väggvirket och åsarna, tio år. Det förefaller som en lång lagringstid. Det är mycket ovanligt med en spridd avverkningstid på mer än fem år för en byggnad i detta format. Om virket inte lagras under tak borde blånad eller rötskador inträffa. Möjligen måste man ta i beräkningen att virket har varit återanvänt.

Problemet med den ”nedre stugans” datering kan överbryggas med att åsen där har samma ålder som åsen i ”övre stugan”. Åsarna så att säga bestämmer åldern på byggnaden i dess nuvarande utformning.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830
e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891 , 0738-448812